

Dünyanın Sınırlarında Yeni Bir Gerçek: Sürdürülebilirlik

Esra YALÇIN¹

¹Öğretim Görevlisi, Yeditepe Üniversitesi, esrayalcin@yeditepe.edu.tr,

¹ORCID:

Geliş Tarihi/Received:
14.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted:
23.06.2021

e-Yayım/e-Printed:
30.06.2021

Sürdürülebilirlik nedir? Neden sürdürülebilir yaşam formuna geçmek zorundayız? Doğayla uyumlu, kendisinden sonraki nesillerin hakkından çalmayan, kaynakların adil bir şekilde kullanıldığı bir dünya mümkün mü? Bunun için bireyler olarak neler yapabiliriz? İklim değişikliğinin yarattığı kriz, içerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi süreci bütün bu sorular üzerinde düşünmemizi, buna göre üretim ve tüketim faaliyetlerimizi yeniden gözden geçirmemizi zorunlu kıldı. “Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden mevcut ihtiyaçları karşılama” olarak tanımlanan sürdürülebilirlik son yıllarda kendisinden en çok bahsedilen kavram halini aldı (Yaman-Aksoydan, 2020: 128).

2021 başında Gülin Yücel ve Levent Kurnaz’ın Yeni İnsan Yayınevi’nden çıkan kitapları *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik*, bu çok bahsedilen kavramı çeşitli boyutlarıyla ele alan yazılardan oluşuyor. Sürdürülebilirlik, ekolojik değişimler, felaketler, bunların tarihsel, felsefi ve toplumsal nedenleri, bunlarla baş etme yöntemleri üzerine düşünenlerin oluşturdukları bir yayınevi Yeni İnsan Yayınevi. Basımını üstlendiği her kitapta da insanın doğayla kurduğu etkileşim sorgulamaya açılıyor, sürdürülebilir bir yaşamın imkanı ele alınıyor. *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik* de tam da bu noktada herkese hitap edebilecek bir rehber niteliğinde. İklim krizine farkındalık konusunda dersler veren, seminerler yöneten, firmalara sürdürülebilir üretim faaliyetleri için destek veren Gülin Yücel ve Levent Kurnaz

birer çevre aktivisti ve akademisyen. Kitap, yazarların 2000’li yıllarda *EKOIQ*, *Yeşil Gazete* gibi mecralarda yayımlanmış yazılarından oluşmakta. İçerisinde yer alan 35 yazıdan her biri sürdürülebilirlik ve ekoloji ile ilgili farklı bir sorunun peşine düşüyor. Bunlar arasında kuraklık, su hakkı, karbon ayak izi, plastik poşet kullanımı, sürdürülebilir enerji kaynakları, sıfır salınım ve sıfır atık, sürdürülebilir tarım, iklim krizi ve gıda güvenliği, turizm, iklim mülteciliği, devletlere ve bireylere düşen görevler yer almakta. Kitapta sürdürülebilirlik, iklim krizi, çevresel felaketler gibi aslında bütün dünyayı ilgilendiren konulara aşina olmayan okuyucunun aklına gelebilecek bütün sorular cevaplanmış. Kitabı bir rehber ve giriş metni olarak değerlendirmemizin altında yatan neden de bu. Dünyanın geldiği uç noktada görmezlikten gelmenin mümkün olmadığı bir gerçeklik iklim krizi. Bu krizin sadece kutuplardaki buzulların erimesi ve gelecek nesiller için duyulan endişe ile sınırlanmayacağı da aşikâr. Felaket tam da yaşadığımız yerde ve hepimiz için.

İklim Krizi ve Yaptırmamak’da Sinan Eden, iklim krizine karşı insanların durumunu Red Kit’in bir hikayesinden örnekle anlatır. Daltonlar bir tren kaçırlar. Telaşla treni hızlandırmak adına kazana durmaksızın kömür atan Daltonlar yolun ilerisindeki köprünün yıkık olduğunu fark ederler. Ancak treni durdurmak mümkün olmaz. Red Kit, ilerideki makasa kement atıp güzergahı değiştirmese Daltonlar, uçuruma sürükleneceklerdir. Makas oldukça yakında ve Dünya’yı daha iyi daha adil daha yaşanabilir yapma iddiasında olan Red Kitler için harekete geçme zamanı daralıyor der Eden (Eden, 2015: 7). Gülin Yücel ve Levent Kurnaz bu Red Kit’lerden, kaleme aldıkları yazılarda hem iklim krizi hem de buna bağlı olarak sürdürülebilirlik kavramı üzerine insanları uyarma ve onlarda farkındalık yaratma, özellikle gençleri dönüşümün parçası yapma, farklı bakış açılarını birleştirme amacı taşıyorlar. İlk adım düşünce sistemimizi değiştirmek. *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik*’de bu değişimin nasıl gerçekleştirilebileceği ele alınmış ama ondan önce böyle bir değişimin neden zorunlu olduğu üzerinde duruluyor.

İklim Krizi Tam Da Burada

Kapitalizmin hızlı yükselişi ile iklim değişikliğinin kriz boyutunu alması arasında doğrudan ilişki var. Finansal ve endüstriyel büyümeyi her şeyin üstünde tutan 20 yy. savaş sonrası kapitalizmi, doğanın ve yaban hayatının rahatlıkla gözden çıkarılmasına neden oldu. İnsanlara tükettikleri sürece büyüyecekleri vaadini veren 1990’lardaki egemen düşünce, tüketim toplumu olmayı gelişmişlik saydı. Çevreyi koruma, kaynakları etkili ve uzun vadeli

kullanma, doğa ile uyumlu bir yaşam felsefesi kurma gibi konular bu dönemde dikkate alınmayan konulardı. Ancak koşulsuz büyümenin büyük bedelleri olan yıkıcı bir süreç olduğu kısa zamanda ortata çıktı. Geldiğimiz noktada sürdürülebilir hayat tarzına geçmekten başka çare görünmüyor ve bu sadece üçüncü dünya ülkelerini ilgilendiren bir konu da değil.

2016 yılında Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri topyekün bir gelişmeyi ifade eder. Yoksulluğa son, nitelikli eğitim, sürdürülebilir şehirler, iklim eylemi gibi 17 maddeden oluşan bu hedefler hem toplumsal hem ekonomik hem de ekolojik gelişmeyi imlemektedir.¹ Ancak bu on yedi hedefin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle iklim krizine dur demek gerekli. Bulduğumuz dönemin en önemli sorunu atmosfer sıcaklık artışını 1.5 °C’de tutabilmek. Bunun üzerinde bir ısınma yaşadığımız dünyanın bütünüyle değişmesi anlamına geliyor. Kömür, petrol ve doğalgaz kullanımına son verilmedikçe atmosfere salınan karbondioksit oranını, dolayısıyla ısınmayı azaltmak mümkün değil. 2020 yılı itibariyle atmosferdeki CO₂ oranı milyonda 416 molekül (416 ppm). Ekolojistler 350 ppm gibi bir sınırın kalıcı şekilde aşıldığında bugünkü yaşamın bildiğimiz gibi devam edemeyeceğini söylemekte. Dolayısıyla 416 ppm bir uç değer ve bu oran her yıl 2-3 ppm artmakta. Eğer fosil yakıt tüketimini bırakmazsak bu oranın 450 ppm’i geçeceği ve sıcaklığın 2 °C’ye ulaşacağı öngörülüyor. Bu aynı zamanda Grönland ve Antartika’daki buzulların erimesi ve deniz seviyelerinin yükselmesi anlamına gelir. Kurnaz’a göre geldiğimiz uç durumda, iklim krizini bir numaralı gündemiz olarak almalıyız. Bilinen tabirle ifade edersek kriz uzak gelecekte ve orada bir yerde değil aksine “şimdi ve burada”.

Kitapta öne çıkarılan bir diğer kavram “antroposen”. İnsanların özellikle sera gazı emisyonlarının neden olduğu çevresel zararları içeren eylemlerinin, doğal süreçler üzerinde belirleyici olduğu bu döneme antroposen çağı denmektedir. Dünyanın oluşumundan bu yana yeryüzünde pek çok “yokoluş” yaşanmış, yanardağlar, astroidler gibi doğal süreçler sonucunda yaşanan değişimlerle bazı canlı türleri yeryüzünden silinmiştir. Bilim adamları 6. kitlesel yok oluşun içerisinde olduğumuzu söylemekte. Bu, insan eliyle yaratılan tek yok oluş. Kurnaz, bu noktada IPCC raporlarına dikkat çeker. Buna göre şu andaki yaşam şeklimizi değiştirmesek önümüzdeki 240 yıl içerisinde dünya üzerindeki canlı türlerinin % 75’i yok olacaktır.

---

¹ Konu ile ilgili daha fazla bilgiye UNDP’nin sitesinden ulaşılabilir.
<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home.html>

Peki Ne Yapılabilir?

Dünya ekolojik felaketlerin eşğine gelse de kitabın yazarları umutsuz değil. Onlara göre yapılması gereken ilk olarak sürdürülebilirliği bir gerçeklik olarak kabul etmek ve yaşam tarzımızı bu bağlamda revize etmek. Yazarlara göre, sosyal, çevresel ve teknik anlamda sürdürülebilirlik ortaklaşa uygulanmalı. Yapılabilecekler arasında su kaynaklarını adil ve etkili kullanmak, fosil yakıt tüketimini bırakıp sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelmek, kullanacağımız ürünleri karbon ve su ayak izlerine göre seçmek, sürdürülebilir tarıma geçmek, turizm sektörünü iklim krizine karşı dayanıklı hale getirmek, atık üretimini azaltmak ön plana çıkar. Kitapta hem devletlere düşen yükümlüklüklere hem de bireylere düşen etik sorumluluklara yer verilmiştir. Devletler ve yerel yönetimler hiçbir bireyi geride bırakmadan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirmek için faaliyette bulunmalıdırlar. Üstelik bu birbirine organik şekilde bağlı olan amaçlardan birkaçını seçip uygulamak da yeterli olmayacaktır.

Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik iklim krizinin boyutlarını, bu krizi aşmak için tek yolun sürdürülebilir bir yaşama geçmek olduğu gerçeğini açık ve anlaşılır bir dille ortaya koyuyor. İstatistikî verilerden ve uluslararası raporlardan yararlanılarak oluşturulan kitaptaki yazılar, hem krizin boyutlarını anlamdirmada hem de sürdürülebilir bir yaşam şekline geçmenin neden zorunlu olduğunu göstermede oldukça etkili. Kitap içinde yaşadığımız dünyanın kaynaklarının adil kullanımını zorunlu gören, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir dünya inşa etmenin imkanını kovalayan herkes için iyi bir başlangıç niteliğinde.

KAYNAKÇA

Eden, S. (2015). *İklim Krizi ve Yaptırmamak*. İstanbul: Doruk Yayınları.

Yaman, Ö. ve Aksoydan, E. (2020). *Sürdürülebilir Yaşam Rehberi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Yücel, G. ve Kurnaz, L. (2021). *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.